

RITKA VENDEG A JÓ GYERMEKVERS

SZÜCS IMRE: *Papírsárkány.*

Forum, Újvidék, 1974.

*Lantunk nyögesztő, félmázsás teher, mely
úgy zeng, mint jégzajláskor a folyam
s nem pengi ki a habzó, fürge csermely
ezüst kövek közt zirrenő nesztét.
Pedig be szép a könnyű, halk beszéd!*

(*Dsida Jenő: Tarka-barka strófák*)

Ilyen ezüst kövek közt zirrenő nesztét a vajdasági magyar költészetben is csak elvétve fordul elő. Fehér Ferenc *Az én nyuszim*, *Szeptemberi útravaló* és Brasnyó István *Égi laboda*, *Kései csillag*, *Holdfény* című kötetében kívül nehéz gyermekversgyűjteményre bukkanunk. Megilleti tehát a *Papírsárkányt* a ritka vendégnek kijáró szívélyes fogadtatás.

Ha gyakrabban jelenne meg nálunk ilyen kötet, a kritika is gyakorlottabb kézzel forgatná ezeket a ládafiából előkerülő »herkentyűket«. Herkentyű? Tündéri epigramma néhány soros hozzászólás az élethez. Fűtyülő vagy bűgöcsiga. Ajándék a gyerekeknek. Benne nyelvi invenció, hagyományaink, vidékünk: *Ábécé*, *Csigahívogató*, *Ökörnyúl*.

Mit akar ez a költő? Tanítani? Tárulkozni? Vagy csak épp élvezni a rímfaragást? Inkább: körülnéz, szemlélődik, figyel, emlékezik. A mulandót is menti: csinnadrattára lépegető, katonákkal együtt masírozó gyerekeket ki lát ma már, ha csak nem operaszínpadon, Bizet zenéjében gyönyörködve.

A nyelv azonban még nem simul úgy a tenyerébe, mint a sok munkától fényesre koptatott kapanyél, és nem pezseg a mélyből, mint valami csodálatos forrás, amely a homok ezüst szemcséivel rajzol pávakarkat az átlátszó vízbe.

Tetoválás ez a költészet, külszíni fejtés? Se nem lignit, se nem antracit, de baráti barnaszén, melynek melegénél jégcsapot olvaszt a gyerekek.

Mit szeretek? — hangzik a kötet-indító vers címe. Azt, hogy nem izléstelen. Ellenére az itt-ott előforduló erőltetett rímnek, mint például a *Napkeltében* (Ki mondja meg, szedtevette, hol van? / Dunna alatt, vagy tán Borneóban?), édesebbre sikerült íznek (*Mondóka*), közhelynek (*Altató*).

Az is többször fölvetődik az olvasóban, hány éveseknek szánták a könyvet. Magunknak kell válogatnunk? Egyes versek túlgűrűznek a gyermeki lélek érthetőségi vagy érdeklődés határán. Felnőtteknek valóik (*Csinn, bumm zenekar; Hívogató; Papírsárkány*).

Rímek uralma. Az. Hiszen gyermekversekről van szó, tehát a rím éltető elementum. De... néha a tiszta gondolat fejét kényszeríti járomba.

*Körben álló kislányok,
Elvarázstolt királyok.*

A kislányok királyok?

A gyermekversekben előforduló szavak gyakorisági mutatóját szintén szükséges volna tekintetbe venni egy-egy kötet bírálatakor. Szelence, potyadék, donna. Még a középsőnek hangzása, hangulata és helye a *Vásáron* című versben kedvezően befolyásolja a szó megértését, de a *Szelence* felsorolásba csöppent, s így versen túli magyarázatra szorul. Újra fölmerül a kérdés: hány éveseknek is szól a kötet? A *Szelence* tündérmeséből is lehet ismert szó, vagy a fölolvadó szülő is szolgálhat magyarázattal. És miért ne csapna

túl a szokványoson a szokincs? Igaz. De a gyermekversírás hódító munka is: versolvasóvá nevelés. Az ismeretlen pedig nem mindig vonz, sokszor taszít is.

Mivel hívogatja a *Papírsárkány* az olvasót? Nyelvi játékoságra, ötletre épülő verseivel (*Ábécé, Gondolat, Békák, Kiment a ház*) és azokkal a darabokkal, amelyek segítenek a gyereknek helyét megtalálni a vi-

lágban (*Mindennapi kenyérünk, Ott-hon és haza*).

Érdekes és sok tanúlással szolgáló könyv Szűcs Imre gyermekvers-kötete beleértve Stefan Oszkár illusztrációt is, amelyeknek dinamikája, humora jó kiegészítő, csak a szinkombináció ne lenne végtelen végig minden vers alkalmával oly monoton: bíbor, narancs, fekete, szürke, barna.

VIRÁG ÁGNES

GÖRÖNGYÖS UTAKON JÁRVA

NAGY SÁNDOR: *Dombó*.
Forum, Újvidék, 1974.

Egy alkalommal, jó pár évvel ezelőtt, amikor az egyik nagyobb szabadkai művelődési intézmény más helyre való költöztetése körül folyt a vita, elhangzott az a vélemény is, hogy adott esetben könnyebb egy jelentős ipari vállalatot más helyre áthelyezni komolyabb megrázkódtatás nélkül, mint — mondjuk — egy jól bejáródott múzeumot. A kijelentést a jelen levő illetékesek kétkedéssel, értetlen mosollyal fogadták és komolytalannak vélték. Pedig az azóta eltelt idő az óvatosabbak álláspontját igazolta. Több-szörösen is.

Míndez Dombóval és a Dombóhoz hasonló dombókkal kapcsolatban jutott eszembe. Olyanformán, hogy még akkor is, ha megvan-nak valamilyen nagyobb szabású, régen hasznosnak és fontosnak tartott akció megindításához a társadalmi feltételek, sőt — ami nem fordul elő gyakran — a szükséges anyagiak is, nem biztos a siker. Nem biztos, hogy az eredmény a kívánt lesz.

A fentiek nagy részben vonatkoznak a most megindult *Kövek* sorozat első kötetére is, amely Nagy Sándor újvidéki képzőművész-régész ismertetését tartalmazza a Fruška

Gora északi lejtőjén egykor virágzó kolostorról. Arról a kolostorról, amelyet mintegy tíz évvel ezelőtt fedeztek fel — amikor római épületmaradványok után kutatva monumentális középkori profán és vallási épületek romjai kerültek felszínre —, de amelyeknek művészettörténeti és művelődéstörténeti szerepéről csak most kezd az első számottevőbb ásatások után nagy elismeréssel nyilatkozni a közép-európai román stílusú művészet néhány beavatott, kiváló ismerője. Ezek a komoly tudósokra nem éppen jellemző fenntartás nélkül állítják, hogy a lelőhely jelentősége már az eddig előkerült leletek alapján is túlnó tartományunk határain, és hogy igazán megérdemelné a kellő megértést és támogatást.

Hogy a *Kövek* szerkesztőinek választása, amikor Dombó mellett döntöttek, helyes volt, kétségen felül áll. De hogy az újszülött túlságosan sok kívánnivalót hagy maga után, az is vitathatatlan. Olyan hibákkal, hibák sorozatával találkozunk benne, amelyek helyenként nemcsak rontanak a könyv mondanivalójának lényegén, hanem egyszerűen megkérdőjelezzik a kiadvány megjelenésének szükségességét is. Természetesen: ilyen formában!